

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

ХІХ щорічної науково-практичної конференції
викладачів, аспірантів, співробітників та студентів

**“АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ
ОСВІТИ І НАУКИ”**

*Секція. Системний підхід у
підготовці майбутніх учителів
початкової школи в контексті
освітньої реформи в Україні*

15 травня

Мукачево - 2014

Збірник тез доповідей XIX щорічної науково-практичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів «Актуальні аспекти та перспективи сучасної освіти і науки». Секція «Системний підхід у підготовці майбутніх учителів початкової школи в контексті освітньої реформи в Україні», 15 травня 2014 р. / Мукачівський державний університет. Кафедра педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти. – Мукачево: РВЦ МДУ. – 2014. – 100 с.

Відповідальні за випуск:

Фізеши О.Й. – декан педагогічного факультету, к.пед.,н., доцент кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти.

Швардак М.В. – к.пед.,н., доцент кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти.

У збірнику подано матеріали доповідей науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти, а також студентів ОКР «Бакалавр» та «Магістр» з актуальних проблем підготовки майбутніх учителів початкової школи в контексті освітньої реформи в Україні.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

<i>Брижак Н.Ю.</i> Підготовка майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності	6
<i>Ваколя Т.І.</i> Формування готовності майбутніх педагогів до дослідницької діяльності в умовах фахової підготовки	8
<i>Василинка М.І.</i> Використання музично-дидактичних ігор у процесі навчання музичної грамоти молодших школярів	11
<i>Горват М.В.</i> Практичне заняття як засіб формування професійних умінь майбутніх учителів початкової школи	14
<i>Кузьма-Качур М.І.</i> Сучасні підходи до викладання природознавства у початковій школі	16
<i>Лавренова М.В.</i> Підготовка майбутніх учителів до формування у молодших школярів навички читання на уроках літературного читання	19
<i>Лалак Н.В.</i> До проблеми формування якісної освіти у вищому навчальному закладі	22
<i>Лалак Н.В., Біланіч М.</i> Підготовка майбутніх учителів до методичної роботи в початковій школі	24
<i>Лалак Н.В., Чайко К.</i> Формування професійно-етичної культури майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки	26
<i>Мочан Т.М.</i> Особистісний компонент професійної підготовки вчителя початкової школи	29
<i>Понзель У.В.</i> Інтердисциплінарність як забезпечення якості підготовки майбутнього вчителя початкової школи	31
<i>Староста В.І., Бабинець С.</i> Самооцінка майбутніх учителів готовності до самоосвітньої діяльності	33
<i>Товканець Г.В., Геревич К.</i> Профілактика і корекційна робота з важковиховуваними учнями молодшого шкільного віку	35

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Формувати духовно багате й професійно підготовлене покоління є основним завданням на сучасному етапі розвитку вищої школи. Адже реформи, які відбуваються, спрямовані на гуманізацію та гуманітаризацію підготовки майбутніх спеціалістів. Вироблення комунікативних умінь та навичок сприяє всебічному розвитку особистості, здатної орієнтуватися у швидкому потоці інформації. Тому актуальним є питання створення відповідних науково-виробничих комплексів, основна мета яких полягає у забезпеченні підготовки педагогів до здійснення безперервної освіти.

Формування професійних умінь до педагогічної діяльності складне структурне утворення, центральним ядром якого є позитивні установки, мотиви й освоєні цінності вчительської професії. У цю готовність входять також професійно важливі риси характеру, педагогічні здібності, сукупність професійно-педагогічних знань, навичок, вмінь, визначений досвід їхнього застосування на практиці. Професійна готовність знаходиться в єдності зі спрямованістю на професійну діяльність і стійкими установками на працю.

Професійна підготовка студентів до майбутньої педагогічної діяльності аналізується науковцями з погляду цілісного явища, інтегральної ознаки, що включає в собі формування і розвиток спеціальних здібностей, вмінь та навичок, зацікавленості спеціаліста у передачі своїх знань іншим, позитивного ставлення до даного виду діяльності, розвиток умінь володіння способами та прийомами навчання і виховання, розвиток самоконтролю і самоаналізу, самооцінки своєї діяльності.

Практичні заняття є невід'ємною складовою у формуванні професійних умінь майбутніх учителів початкової школи. Ця форма організації навчального процесу передбачає опрацювання студентами теоретичних положень, засвоєних на лекціях та у процесі самостійної роботи, обговорення реферативних повідомлень, відіграє важливу роль у виробленні в бакалаврів навичок застосування здобутих знань для вирішення практичних завдань.

У змісті практичного заняття виділяють теоретичну і практичну частини. Перша передбачала бесіду викладача і студентів з основних питань теми, друга – обговорення повідомлень з актуальних тем організації навчально-виховного процесу в сучасному ЗНЗ і виконання майбутніми фахівцями завдань практичного характеру.

Нестандартність організації практичних занять за нашими розробками полягає у використанні в ході їх проведення таких трьох групових форм: індивідуально-групової, єдиної групової та диференційовано-групової. Колективна праця активізує розумову діяльність студентів, підвищує відповідальність перед товаришами за виконання завдань, виховує такі якості, як взаємодопомога і взаємоконтроль, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу. Дамо характеристику кожної із зазначених форм.

Мета організації індивідуально-групової (ІГ) форми навчання полягає в тому, щоб кожен студент засвоїв знання не стільки самостійно, скільки внаслідок спілкування з товаришами та організації дискусій, які часто виникають під час обговорення педагогічних задач. У результаті запам'ятовування відбувається мимовільно, що забезпечує міцні й глибокі знання. Крім того, така форма роботи виховує в майбутніх учителів взаємну відповідальність, почуття колективізму, задовольняє природну потребу молоді в спілкуванні, розвиває їх організаторські й педагогічні здібності. Організацію ІГ форми навчальної діяльності можна проілюструвати на прикладі виконання індивідуальних завдань з методики викладання природознавства, а саме при складанні проєктів. Для використання цієї форми навчання поділяємо студентів навчальної групи на мікрогрупи згідно за творчими здібностями та педагогічними схильностями. Метою використання єдиної групової (ЄГ) форми навчальної діяльності є економія часу на виконання всього завдання, можливість для викладача збільшити кількість завдань на занятті й розподілити роботу в групі таким чином, щоб кожний її член повністю охопив усі етапи. Організація ЄГ форми відбувається таким чином: усі групи отримують однакове завдання. Якщо попередньо зі всією академічною групою завдання такого виду виконувалися фронтально і студенти обізнані зі всіма етапами побудови, можна організувати групову форму роботи для виконання нових, типових. У такому разі всі студенти виписують проміжні етапи виконання завдання, які потрібно виконати. Потім старший групи або викладач призначає етапи виконання завдання відповідно до індивідуальних особливостей студентів. Виконані завдання, проведені в інших групах, обговорюються зі всіма студентами фронтально.

Мета використання диференційовано-групової (ДГ) форми організації навчальної діяльності – підвищити активність студентів на занятті, знаходити раціональні шляхи розв'язання, точність підбору того чи іншого методу чи прийому, прищеплювати навички колективної науково-дослідної роботи. Студенти різних груп одержують різні завдання, виконують їх самостійно, потім результати зіставляють. У такому разі часто трапляється, що між групами виникають дискусії щодо

раціональності використання того чи іншого методу чи прийому, правильність побудови бесід, практичних завдань тощо.

Таким чином, групові форми навчальної діяльності сприяють створенню довірливих стосунків на заняттях, виховують відповідальність не тільки за себе, а й за товаришів, допомагають викладачам здійснювати індивідуальний підхід до кожного студента і контролювати його роботу опосередковано. Крім того, вони сприяють оптимізації навчального процесу внаслідок підвищення складності пропонованих для роботи студентів завдань. Дискусії, що виникають у ході групової праці, сприяють мимовільному запам'ятовуванню матеріалу, що вивчається. Формування мінігруп проводиться на основі творчих здібностей і педагогічних схильностей студентів. В процесі підготовки та проведенні практичної роботи відбувається оволодіння творчим підходом до теорії та застосування своїх знань на практиці, поступово виробляються навички самостійної роботи над теоретичними матеріалами, розвивається вміння аналізувати та робити висновки, усвідомлювати практичне значення теми, що вивчається. Студенти здобувають знання, формують навички професійної діяльності.

Кузьма-Качур М.І., к.пед.н., доцент

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Основне завдання викладання природознавства в початковій школі полягає у тому, щоб поглибити уявлення учнів про навколишню природу, показати існуючі в ній взаємозв'язки, ознайомити учнів з природними багатствами нашої країни, виховати в учнів почуття відповідальності за збереження природного середовища, як важливого фактора існування людини. Для того, щоб виховати у дітей свідоме ставлення до природного середовища, серед якого вони живуть, потрібно викликати у них допитливість, інтерес до природи.

У процесі вивчення природознавства перед учнями розкриваються безмежне розмаїття природних об'єктів та їх значення не тільки для якості життя, а й для самого існування людини на Землі. Учням, особливо шестиліткам, цікаво і корисно навчатися тоді, коли вони, ніби граючись, розглядають вірогідні й невірогідні життєві ситуації, обирають правильну відповідь з-поміж цілої низки можливих варіантів, залучаються до рольового моделювання з метою набуття власного досвіду спілкування з природою. Великі потенційні можливості, в процесі успішного засвоєння вивченого на уроках природознавства матеріалу, мають діалогізація суб'єктів навчання (учитель – учень) і різноманітні тестові, ситуативні та творчі завдання, які наповнюють методичний апарат підручників. Вони

дають можливість закріпити знання, уміння, навички і перевірити готовність дітей застосовувати їх у повсякденному житті.

Зміст предмету природознавства, безпосереднє спілкування дітей з природою під час спостережень, дослідів і різноманітних практичних занять сприяють вихованню у них допитливості, інтересу, спостережливості, довільної уваги і мислення, формують у них правильне світорозуміння.

Структурування змісту природознавства у підручниках по класах визначається Базовою навчальною програмою, а також:

- по-перше, загальнодидактичними принципами (гуманізації, особистісно орієнтованого навчання, науковості, наступності, доступності, забезпечення позитивної мотивації учіння, створення умов для самореалізації та творчої самостійності молодшого школяра);

- по-друге, природничими принципами (екологічним, планетарним, українознавчим, краєзнавчим, фенологічним);

- по-третє, загальноприйнятою науково обґрунтованою логічною системою викладу навчального матеріалу.

Концептуальною ідеєю, що лежить в основі програми, є формування природознавчої компетентності учнів на основі засвоєння системи інтегрованих знань про неживу та живу природу, ознайомлення з азами екологічних знань, опанування способів навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій в різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики. Природознавча компетентність як предметна – це особистісне утворення, яке характеризує здатність учнів розв'язувати доступні соціально й особистісно значимі практичні та пізнавальні проблемні завдання, пов'язані з реальними об'єктами природи у сфері відносин «людина – природа».

Поряд з вище окресленою стоїть ще одна важлива концептуальна засада – орієнтація на пошукову діяльність, розвиток самостійності мислення в ході формування природознавчої компетентності, а не просте запам'ятовування учнями певних абстрактних знань та дій.

Відповідає віковим особливостям учнів початкових класів та стає надзвичайно актуальним у наш час системне виховання екологічної культури, що ґрунтується на почутті поваги та любові до природи. Доведено, що в процесі пізнання природи відбувається різнобічний розвиток особистості учнів: удосконалюється їх мислення, творча уява, мовлення, допитливість, яка створює мотивацію для здобуття нових знань. Розвиваються також позитивні морально-етичні якості, необхідні майбутнім захисникам природи. Тому одне з провідних положень полягає у постійному розкритті взаємозв'язків між розумовим розвитком і